

REPARACIJSKA KONFERENCA AMERIKI V VELIKO NEVARNOST.

McCormick pravi, da morajo biti ameriški člani zagovorniki ameriških interesov, kaj, v nevarnosti sta denar in samospoštovanje.

POINCARE NASTAVLJA PAST, V KATERO NAJ SE VJAMEJO ZDRUŽENE DRŽAVE.

Washington, D. C. — Evropski državni, ki so navzven na dobre preračunane in skrbno zamišljene robustnosti Raymonda Poincaréja, niso tako neumni, da bi verjeli, da zagotavlja Curson-Hughesova konferenca vzpostavitev nemškega kredita, demobilizacijo francoskih armad ali obnovo evropske industrije.

Poročilo preznanje, s katerim postavlja Poincaré pogoje, pod katerimi je pripravljen odobriti predlagane konference, dokazuje, da se možakar ni še nikoli naučil dosti, ali če se pa je, potem pa da ne mara priznati tega.

Najprej je predlagal in obljubil svojemu narodu nekaj nemogočega. Tako je strmo glasil, da je velikih sposobnosti, moči, ki je dobil od Anglije jamstvo za francosko varnost, moči, na čigar službeno mesto je prišel potem on sam ter kratkoročno zavrgel in odklonil tisto angleško jamstvo.

Poincaréjeva politika je skrilis skupno vsoto nemških reparacij in zernansko povečala francoski dolg.

Njegova politika je pa tudi skoro domala izključila upanje, da bo Francija, kdaž plačala svoj dolg Zdrženim državam. Nadeja pa je tudi zelo zadel ameriškega kmet in tavararja.

Vred Poincaréjeve politike je trpela Francija, var Evropa in Amerika.

Poincaréjeva nepopustljivost in nadutost se ne da premostiti z navadno spravljivostjo.

On razume le tisti ton, v katerem govori sam. Vsi bi radi videli, da bi bile popravljene razvaline, ki jih je naredila vojna, in zasedljene rane, ki jih je zadala versajaska pogodba. Ali če naj mi Amerikanci le kolikšaj pripomoremo k tisti preobnovi normalnih razmer, ne bomo tega dosegli s imenovanjem ponižnih in mladih ligarjev, ki bi naj se vdeleževali konference v Parizu ali Berlinu.

Člani dotične konference, če se mora biti ta konferenca, morajo biti v večini iz vrst tistih, ki so proti ligi narodov in tujim političnim zapletitvam, morajo biti taki, ki jim narod zaupa.

Če ne more Francija plačati v denarju ali blagu ameriškega dolga, ki ga je napravila v tej deželi med vojno, potem naj ga plača v ozemlju. Italija je plačala Franciji za njeno pomoč v boju proti Avstriji l. 1866. z ozemljem.

Upajmo, da se bo Francija izkazala pošteno ter nam odstopila svoje posesti v Caribiji in zaliv sv. Lovrenca v poravnanje svojega dolga.

Na konferenci, ki se bo počela s vojnimi dolgi in odškodninami, naj bodo zastopani Amerikanci, ki dobro poznajo evropsko politiko, pravi nadalje McCormick. Drugače bomo izgubili denar, presti in samospoštovanje.

SPLOŠNE STAVKE NA POLJSKEM.

Velika kriza pretresa poljsko republiko.

Washington, D. C. — Državni departement je prejel poročila iz Varšave, da se generalna stavka lize in stavke drugih delavcev železničarjev na Poljskem nadopostajajo splošne.

Mirovne demonstracije v Franciji.

Socialisti izgubili s Steinmetzom zvestega pristaša.

Albany, N. Y. — (Fed. Press.) — Socialisti newyorške države čutijo morda bolj kakor katerakoli druga žalujoča skupina velike izgube, ki jih je zadela, ko je vzela neizprosnost smrt dne 26. oktobra največjega električnega inženirja in najpriprostejšega človeka na svetu in njihne srede, ko je vzela K. P. Steinmetza. Ta je bil častni član nešteti znanstvenih organizacij in društev. Bil je predsednik ameriškega inženirkega združenja, član Ameriške zveze za pospeševanje znanosti, nadalje član Ameriškega matematičnega društva itd. Ali nesmrtnemu pokojniku pa je bilo veliko svetovno gibanje za emancipacijo ali osamosvojitve ljudskih mas najbolj pri srcu. In temu pokretu je kar najdarežljiveje povečal svojo učnost in sposobnost vse svoje življenje.

Voditelji socialističnega gibanja v tej državi so se poklonili nesmrtnim manom velikega učenjaka zasnove s tistimi svetovnimi znanstveniki in misleci, ki so se izrazili, da je zadela s smrtjo Karla Steinmetza človeštvo strašna izguba, in socialistična stranka je imela po celi državi žalno shodo. Saj je bil dr. Steinmetz njen aktiven član nad 30 let.

Tajnik državne socialistične stranke Herbert M. Merrill, ki je bil socialistični državni poslanec iz Schenectadyja takrat, ko je bil Steinmetz socialistični predstavnik tamkajšnjega prosvetnega odbora, je zastopal socialistično stranko na pogrebu ženijskega pokojnika, na pogrebu, ki je bil dne 29. oktobra v New Yorku.

Izjava, ki jo je izdal glavni stan državne socialistične stranke, so glasili takole:

„S smrtjo Karla Proteja Steinmetza je utrpele človeštvo velika izguba in ravno tako tudi socialistična stran. Socialistična stranka, Dr. Steinmetz je bil največji znanstvenik na polju električne znanosti. Celo svoje življenje je stremil za boljšim svetom, za socialističnim svetom. Vedel je prav dobro, da si more človeštvo le na nesebičnem svetu, kjer se peha industrija za koristnostjo, ne pa za dobičkom, zagotoviti dobrine znanosti in organizacija v kar največji meri. To je bilo ravno, kar ga je napotilo k temu, da je bil tako vnet socialist. To je bilo tudi vzrok, zakaj je bilo njegovo življenje tako plodonosno za nas vse.“

Protidelavski agitator Sovjetska vlada teži newyorško banko.

Evangelist, ki je grmel proti socializmu in strokovnim unjam, se zdaj hladi v zaporu.

Detroit, Mich. (Fed. Press.) — Jack O'Brien, protisocialistični in protinijški agitator, plačanec v službi odpridelavskih interesov, je navadno v vsakem svojem plačanem govoru na uličnih voglih povdarjal, da socializem pomeni „svobodno ljubezen“ in „razdor družine“. — Well, Jack je bil 23. oktobra aretiran in prebil je dan in noč v detroitski policijski ječi, dne 25. t. m. je pa bil odpeljan uklenjen v Milwaukee. Tam ga čaka prva žena, katero je enostavno pustil — v Detroitu ga pa preklinja druga žena, katere ga je poročila nevedoč, da je že oženjen. Jack je obtožen bigamije.

Kapitalistični interesi, katerim je Jack tako zvesto služil, so napeli precej sile, da Jackova sfera ne bi prišla v javnost, ali ni se jim posrečilo, nakar so ga lepo prepustili usodi.

Kakor kaže, nimajo ameriški kapitalisti dosti sreče z najetimi razbijalci delavskih organizacij. Pred nekaj tedni je bil aretiran v Kaliforniji tudi tak protiradikalni evangelist radi posilstva neke 12-letne deklice.

Ježe na španskem so polne.

Madrid, 30. okt. — Aretacije španov in občinskih uradnikov se nadaljujejo po vsej Španiji. Vsi so obtoženi zanemarjanja dolžnosti. Najnovejša aretacije so bile izvršene v Valenciji, Cadizu, Vigu, Cartageni, Leridi in Avilli.

Japonska kupuje material.

Tokijo, 30. okt. — Predstavniki japonske vlade so naročili 1500 ton železja in 5000 ton cinkovnih plošč na Angleškem in 2.500.000 čevljev lesa v Kanadi za rekonstruktivne namene.

Holandska vlada je padla.

Amsterdam, 30. okt. — Holandska vlada je podala ostavko, ko so socialisti v zbornici porazili predloga za poročanje mornarice v azijskih kolonijah vodah. Vilijemina noče sprejeti ostavke.

Žalno shodovanje se je vršilo tudi na newyorški Randovi šoli v nedeljo. Priredila ga je socialistična stranka, liga za industrijsko demokracijo in pa liga mladih socialistov. Za vse te organizacije se je zelo zanimal pokojni Steinmetz.

Kot dijak na heidelberški univerzi se je dr. Steinmetz zelo zanimal za politična in ekonomična vprašanja. Tedaj je bil on glavni sodruidnik pri socialistični publikaciji, ki so jo razdeljevali med dijake. V zgodnji moški dobi se je tudi zanimal s preguzatostjo in pomanjkanjem, kakaj, nemška vlada je ustanovila izdajanje vstega lista, in mladi ženijski je moral najprej pobegniti v Avstrijo, potem pa v Zürich na Švicarskem.

Njegovi tukajšnji prijatelji in tovariši se spominjajo na prve težke dni, ki jih je moral dr. Steinmetz prebiti tu v Ameriki, kamor se je ukrcal l. 1899. brez vsakega centa kot potnik na medkrovju. Tedaj so ga prisilili v oblasti obdržati v „zaporni bencini“ na Ellis Islandu, dokler ni izpolnil povelj ameriški tovariši, ki mu je plačali tudi vožnjo, njegove izpustitve.

Nadalje pravijo tisti njegovi ožji prijatelji, da se je pokojni dr. Steinmetz zelo zanimal za novo sovjetsko Rusijo. Lani v mesecu aprilu je dal objaviti pismo, ki ga je pisal Nikolaju Leninu in v katerem je ponudil svoja čustvena moči sovjetski vladi na razpolago, in letos meseca januarja je sprejel mesto v svetovalnem komiteju kuzbaške kolonije v Sibiriji.

Sovjetska vlada teži newyorško banko.

Zantava povračila denarja, za katerega so bili sovjeti ogoljufani.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Ruska sovjetska vlada je po svojem pravnem zastopniku Charlesu Reecht ponovno zatožila tukajšnje National City banko za milijon dolarjev. Banka je dobila to vsoto kot vlogo v prejšnjem letu, ko je sovjetska vlada hotela nakupiti večjo množino kinematografskega materiala v Ameriki. Tedaj je prišel v New York neki Jacques Cibrario, ki se je uradnikom banke predstavil kot zastopnik sovjetske vlade in zahteval \$800.000. Banka mu je izplačala zahtevano vsoto, kasneje je pa prišlo na dan, da je bil Cibrario slepar, ki ni imel pooblastila od ruske vlade.

Recht vztraja v svoji obtožnici, da banka ni imela pravice izplačati denarja nikomur toliko časa, dokler niso bili predloženi računi za prodani material. Prvo tožbo je sodišče zavrglo, pod pretvezo, da tožna stranka (sovjetska vlada) legalno „ne obstoji“, ker je Zdržene države še niso priznale.

AMERIKA PRIPRAVLJENA NASITITI NEMČIJO.

Washington, D. C. — V Bell hiši razpravljajo, da v slučaju velike lakote v Nemčiji, katere se že kaže, bodo Zdržene države prišle s pomožno akcijo kakor v Rusiji, ki je ta morila lakota. Admistracija je za to, da se pošlje v Nemčijo 50 milijonov ton pšenice, ako nemška vlada garantira plačilo.

Holandska vlada je padla.

Amsterdam, 30. okt. — Holandska vlada je podala ostavko, ko so socialisti v zbornici porazili predloga za poročanje mornarice v azijskih kolonijah vodah. Vilijemina noče sprejeti ostavke.

PORODNA KONTROLA VELIKA DOBROTA ZA REVNE MATERE.

Mrs. Margaretta Sanger je povedala 500 poslušalcem obojega spolja o trpljenju, ki ga povzroča nezaključena deteta.

V ŽIVIH SLIKAH JE OPINALA BODO IN TRPLJENJE, KATEREMU JE BILA PRIOČA KOT BOLNIKA STRESEMANN.

Chicago, Ill. — Predsednica Ameriške lige za porodno kontrolo Mrs. Margaretta Sanger je imela pred 500 poslušalci obojega spola zanimivo predavanje o porodni kontroli.

Živo je naslikala in opisala budo in trpljenje, kateremu je bila sama priča kot bolnika strešnice, ter potem povzela poslušalstvo, naj se z vsaki možni potegne in srazame za porodno kliniko v Chicagu, da bo tako vsaj nekoliko odpomagano trpljenju, nesreči in strahotam, ki jih povzroča življenja.

Mrs. Sanger je omenila detomoro, usodno in nevarno odpravljanje zaplodka in druge oblike, da s tem dokaže, kako potrebno je delovati za porodno kontrolo.

Kakor je povedala, je prejela v teku zadnjega leta 88.489 pism od strani mater, katerih nerotna je bila grozna. Dekle, ki je delala v njenem uradu ter predstila to pismo, je bilo tako prevzeto, da je moralo začasnó zagustiti službo ter oditi v Chicagu na odpošitek. Grozne povesti v tistih pismih so tako vplivale na deklico, da se je je lotila nervoznost.

„Dobila sem potem od nje pismo“, je pripovedovala Mrs. Sanger. „V tistem pismu mi je pisala, da dela vedaj med pobabljenimi vojaki, ki so se vrnili iz svetovna vojne.“

„Ali to delo je v primeri s bitanjenj tistih pism nadvse prijetno. Vsakdo, piše deklica, je pripravljen pomagati vojakom, — družita, podjrtja in posamezniki. Tako je to delo primeroma lahko in obetajoče.“

„Ali tiste matere, ki niso imele nove oblike še leta in leta, ki niso spale niti eno noč, ker morajo streči bolnih detetom, ki nimajo nikoli časa, da bi obiskale svoje sosedo, ker imajo neprestano popolno dela doma, tiste matere nimajo nikogar, ki bi jim pomagal ter jih rešil nesnoznega bremena. In vi, ki ste še mladi in člani malih družin, ne veste ničesar o njihni bedi in njihnem trpljenju.“

Mrs. Sanger je dokazovala, da bi ne bilo nikakršnih človeških nizin, če bi bili ljudje poučeni o porodni kontroli.

Govornica je žela burno odobranje od strani poslušalstva, ki je bilo, kakor je izgledalo, iz inteligentnih in imovitih krogov. Moških je bilo več, kakor pa se jih je dalo videti navadno na slinčnik predavanjih. Petina je bilo moških.

„Kako le more kdo izpodbiti moje prepričanje, da bo ugodno vzgajanje in primerno izobraževanje otrok temeljito izpremenilo človeško pleme? Če bi kdo izmed vas obiskal Holandsko, kjer je po (Dalje na 2. strani.)

Farmarji protestirajo.

V Sev. Dakoti dobivajo 18 centov za bučelj krompirja, dočim njih stane 17 centov.

Washington, D. C. (Federated Press.) — „V Severni Dakoti dobimo 18 centov za bučelj krompirja, mene pa stane 17 centov, predno sem ga posadil v zemljo“, je rekel senator Lynn Frazier, bivši governor Nebrankarske lige, ki je došel v Washington, kjer bo sedel šest let v višji svezni zbornici.

„Inam se 20 akrov polja s krompirjem, toda pustil sem krompir v zemlji, ker se ne izplača izkopati. Tako delajo tudi drugi farmarji. Na stotine akrov krompirja zgine.“

Frazier je nadaljeval, da farmarji silovito protestirajo proti takim razmeram na trgu in vihar protesta narašča dnevno.

Zločini nemških diktatorjev.

Berlinski diktator je z bajoneti potlačil delavsko vlado in zbornico na Saksoskem. To pa je izzvalo odpor socialistov v Stresemannovi vladi, ki so zagrozili s ostavko. Medtem se pa bavarski monarhisti pripravljajo na odprt upor in napad na Berlin. Porurje in Porenje še vedno v kaosu.

Dresden, Saksoska, 30. okt. — Danes je bila razglašena tridenesna generalna stavka po vsej Saksoski in znak protesta proti diktatorju v Berlinu, ki je odstavil saksosko delavsko vlado.

Berlin, 30. okt. — Vlada diktatorja Stresemanna se danes zelo majo in najbrž telebne na tla. Majejo jo socialisti, ki nečajo biti odgovorni za sločinstvo, katero je bilo včeraj izvršeno nad delavsko vlado Saksoske, ki je bila strmo glasiljena s bajoneti. Socialisti ministri zahtevajo, da Stresemann takoj odpokliče generala Muellerja iz Saksoske in pošlje saksoskim ministrom pismo o obžalovanju, da se je kaj takoga zgodilo; dalje zahtevajo, da morajo biti kaznovani vsi tisti, ki so odgovorni za oborožen napad na ministrsko palačo v Dresdenu. Stresemann je sicer odgovoril socialistom, da obžalovanja ne more izreči, privolil pa je v odpočitvi civilnega diktatorja kakor hitro se reorganizira saksoska vlada. Socialisti so nato sklenili, da počakajo do jutri, ko izvrševalni odbor socialistične stranke odloči kakšno stališče srazame na pram Stresemannu.

Socialistični tiskovni biro danes piše: „Stresemannov napad na saksosko delavsko vlado je bil izvršen v trenutku, ko se bavarski reakcionarji pripravljajo na pohod v Berlin. Mi moramo zahtevati, da vsi oni, ki so odgovorni za sločini v Dresdenu, prejmejo najostrejšo kazen, a še to ni dovolj. Stresemann mora dati za doždenje saksoskim ministrom. Ako tega ne stori, morajo socialisti istopiti iz vlade.“

Berlin, 30. okt. — Stresemann je včeraj s oboroženo silo odstavil Zeignerjevo socialistično-komunistično vlado na Sakskem. Močan oddelek vojaštva je včeraj popoldne invadiral ministrsko palačo v Dresdenu in vsi ministri so bili postavljeni na cesto z ukazom, da se ne smejo več vrniti.

Dr. Rudolf Heinze, ki je bil podkanclarski svetnik Fehrenbachove vlade in justični minister v Cunovi vladi, je bil imenovan v višjim diktatorjem Saksoske; on ima nalogo sestaviti drugo vlado, ki bo seveda buržoazna.

Istočasno so vojaške čete obkolile shorično poslopje v Dresdenu in poslanci, katere je javno ljudstvo, ne smejo več zborovati. V saksoski zbornici je 48 socialistov in komunistov ter 46 poslancev buržoazne koalicije.

Predsednik vlade Zeigner je takoj nato poslal emisarja v Berlin s tremi zahtevami: da se takoj skliče parlament, da Stresemann odmah skliče drugo konferenco predsednikov nemških držav in da najbržje sodišče v Leipzigu reši spor med centralno in saksosko vlado.

Med delavci Saksoske je zavladalo silno ogorčenje. Izvrševalni odbori vseh delavskih organizacij danes zbirajo in razpravljajo o vprašanju generalne stavke in znak protesta.

Medtem pa, ko je Stresemann vrgel dve tretjini nemške vojske armade na Saksosko, potlačil proletarske stotnije in s bajoneti ovrgel vlado saksoskih delavcev, je prišla iz Bavarske vest, da nameravajo bavarski monarhisti proglašiti novo svezno vlado Nemčije, katere sedel bo začasnó s Menckovcem. Kahr, Adolf Hitler in general Ludendorff so voditelji vstajnega gibanja. Bavarski monarhisti in fašisti odprto mobilizirajo in vrše orožno vajo — merem ko svezne čete terorizirajo delavce na Saksoskem in razorožujejo rdeče bataljone, ki so le edini branitelji nemške republike!

Voditelji monarhistov odlično napovedujejo napad na Berlin in protesta narašča dnevno.

KAJ NAREDI DOLAR V NEMČIJI.

Ridgewood N. J. — John Fritton je poslal en dolar prijatelju v Nemčiji pred tremi tedni. Te dni je prejel odgovor, ki se glasi: „Hvala za dolar. Zdaj ni tukaj banke, ki bi imela toliko papirnatih mark, da bi lahko zmenjala moj dolar. Povedali so mi, da v kratkem pride več vozov denarja in potem, upam, ga lahko zmenjati.“

VREMJE.

Chicago in okolice. V četrtki jasnó in mrazo. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 33, najnižja 28. Sonce izide ob 6.20, zalze ob 5.47.

Anglija pritiska za konferenco.

Poincaréjev odgovor je razkačil Anglaše, ki so v strahu, da Amerika izgubi dobro voljo.

London, 30. okt. — Angleški kabinet je sicer razmišljal Poincaréjevo noto, ki vsebuje odgovor na poziv Anglije, da se skliče nova konferenca za rešitev reparacijskega vprašanja. Poincaré je odgovoril v istem smislu kakor je govoril zadnje nedelje v Cambrayju, kjer je odkril nov vojni spomenik. Jedro njegove note je, da nemška odškodnina ne sme biti nižja in ocenitvena komisija mora imeti le posvetovalen glas.

Razume se, da je Poincaréjeva nota zelo poparila vladne kroge in zopet je alikati ostro beseda na račun francoske vlade. Anglija pa neče odnehati. Stori la bo vse, kar je mogoče, da se skliče konferenca, na kateri bo zastopana tudi Amerika. Baldwin upa, da se Amerika ne bo dala oplačiti vied v moglavosti Poincaréja. Belgija je dala enak odgovor kakor Francija, Italija a odobrava novo konferenco.

Turčija je republika.

Narodna skupščina protikomunistično republiko in izvolila Kemal predsednikom.

Carigrad, 30. okt. — Narodna skupščina v Angori je včeraj proglasila turško republiko. Mustafa Kemal paša je bil soglasno izvoljen za predsednika republike.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Coolidge posvarjen, naj se ne vmešava v evropsko krizo.

Otvoritev konference glede porodne kontrole v Chicagu.

Delavci so izgubili v Steinmetzu zvestega zagovornika.

Sovjetska vlada teži newyorško banko.

Na tisoče bučljev krompirja gntje pod zemljo radi nizkih cen.

Protisocialistični agitator aretiran kot bigamist.

Inosmetvo.

Generalna stavka na Saksoskem in znak protesta proti potlačitvi delavske vlade. Bavarski monarhisti se pripravljajo na ofenzivo.

Anglija deluje z vsami silami za novo konferenco.

Velike eta se „in nemiri na Poljskem.“

Turčija formalno razglašena za republiko in Kemal je predsednik.

Poročila iz Jugoslavije.

Od naših stalnih poročevalcev.

Grozodajstva fašizma. — Trnjava je pot; ki jo hodijo naši zaslužni bratje v Italiji, zlasti odkar je tam zavlada brezvestni fašizem. V živem spominu nam je še, kako so fašisti poligali slovenske vasi, delavske doma in na nečloveški način mučili in zapirali državljane jugoslovanske narodnosti. Sedaj pa smo dobili vest, da je oblast izdala za slovenske kraje na Goriškem ukaz, da se mora v prvem razredu ljudske šole vrstiti odedel z prej pouk izključno v italijanskem jeziku. Slovensko prebivalstvo je ta ukrep italijanske oblasti pretrpel do dna duše. Iz naših otrok hočejo napraviti jančarje. Dne 25. junija 1921. je takratni ministrski predsednik Giolitti v rimskem parlamentu svedočno zatrjeval, da bodo sodržavljani slovenskega pokolenja uživali v Italiji svobodo, ki bo Italijanom v posebno diko in bo lahko služila za vzgled vsem državam v Evropi. Omenjena odredba italijanske oblasti javno priča, koliko so vredne te tako svedane izjave italijanskih velikih državljakov. Z dežele nam prihajajo vesti, ki morajo vznuditi srce našega trpinčenega ljudstva in sgrajanje vseh poštenih narodov. Kar je ostalo našim učiteljem kljub vsem šikanam, so vrženi na cesto z družinami. So med njimi družinski očetje, ki so desetletja priljubljeni med ljudstvom vestno in pošteno vzgajali narod. Sedaj pa ne vedo, kaj bodo jutri jedli — kje spali. Tako stopa barbarska Mussolinijeva vladna z našimi ljudmi. Vas, drage rojake onkraj morja, pa prosimo, povejte ameriški javnosti o italijanskih zločinih in banditski Mussolinijevi politiki, naj zve o tem sleherni naš rojak. Vemo pa, da je pošten socializem različen od fašizma. Zato vaha v daljni Rusiji, materji svobode, rundece solnce, ki prinese prejaljši gotovo odrešenje našim trpinčenim bratom!

Naš denar. Ker imate rojaki v Ameriki, zlasti oni, ki obličejo stari svet, ved ali maj opravka z našim denarjem, ne bo škodilo, ako vam dam v tem nekaj pojamil. Denarne razmere so se po vojni pri nastoku izpremenile, da se umakne v nje naše ušivi. Po prevzemu imamo pokrajine bivše Avstrije avstrijski, bivše Srbije pa srbski denar. Nikdo ni prav vedel, kolik je obtok tega ali onega denarja, treba je bilo tedaj najprej pregleda in enotnosti. Leta 1920 se je vršilo samenjavanje klon v dinarje in sicer 4 K za 1 Din. Po takratnem borzemu kursu. Seveda je ta samenjavanje vzbudila precej viharja v prefanskih kraljih, hoteli so samenjavo 1 Din. za 1 K. Takratni finančni minister Jovanović — izboren finančni, saj je temu upri, ker prevelik obtok bankovcev zmanjša njih vrednost, pri čemer so najbolj prizadeti nižji sloji. Tedaj je značil obtok našega denarja približno 4½ milijarde dinarjev. Umrl pa je Jovanović in s njim njegova finančna politika. Prišlo se je k pomnoževanju obtoka denarjev, vsopredne in v tem padanje njega vrednosti. Za Jolar se je došlo 110 do 120 Din. (dane 85). Ko je sedanji finančni minister Stojadinović prevzel finančno ministarstvo, je prišel z deflacijo (zmanjševanjem) obtoka bankovcev, in res se mu je posrečilo ne le ustaviti padanje dinarja, ampak se je njegova kurs tudi znatno dvignil. Goto da ima deflacija slabe posledice; nikdar se ni bilo takega pomankanja denarja kakor sedaj, zlasti to čuti industrija. Obrasti se računajo po 20 do 30%; večja podjetja že ne morejo plačevati svojih uslužbencev. Umevno, da tudi taka politika vzbuja nevoljo in se čujejo proti njej ostri glasuvi. Največji škodljivci našega denarja pa je nezaupanje v našo državo. Kdor biva kaj časa pri nas, se prepriča, da tega ne zaslužimo. Glavni krivci dejstva je italijansko fašistovsko časopisje, ki blati našo državo kjer le more. Umevno, da so Italijani najbolj zainteresirani na koliko mogoče nizekemu stanju našega denarja, ker so odvisni od uvoza naših poljskih pridelkov in naše živine. Cini manj vreden je naš denar, tem lažje nakupujejo Italijani pri nas, in tem cenejša so v Italiji šila. Pred nekaj meseci n. pr., ko se je dobilo za 1 italijansko liro 5 do 6 dinarjev, so pokupili Italijani na naših sejnih skoro vso živino, danes ko stane lira 3½ Din. in se Din. dviga, skoro ni Italijanskega kupca na našem trgu. V celotnem lahko konstatiramo, da

se je zadnje čase nehale one valovanje vrednosti našega denarja, ki je tako oviralo konsolidacijo razmer v naši državi.

Delavske novice.

Važen delavski shod.

Glencoe, Ohio. (Izvirno poročilo. Nace Ziemberger.) — Jugoslovanski socialistični klub št. 3 v Glencoe, Ohio, priredi dne 3. novembra predavanje oz. diskuzije v Andy Kravancjevih prostorih ob pol osmih zvečer. Predmet predavanja bo: Strojno gibanje in politična akcija delavstva v Ameriki. Eno najvažnejših vprašanj pred ameriškim organiziranim delavstvom je, o katerem se zdaj mnogo debatira, agitira in denuncira: potreba ponovi politični orientaciji ameriškega delavskega gibanja. Ker je to vprašanje valno in zahteva poleg jasnega mišljenja in spoznavanja sil, ki rinejo to vprašanje opredelje, je dobro, ako se vni udeležimo tega sestanka. Predavatelj bo sodrug Anton Garden.

(Federated Press.)

Kriza v filmski industriji.

Los Angeles, Cal. — Velika kriza je zadela številno oseboje filmskih društev v bližnji koloniji Hollywood, kjer delajo kinematografske alke. Dve veliki družbi sta bankrotirali. To sta Famous Players-Laski in Universal Pictures Corporation. Okrog 15.000 oseb — igralcev in raznih drugih delavcev — je prišlo ob delo. Mnoga glasovita igralke zvezde so izgubile službo, dočim je bila plaša mnogim drugim zvezdam znižana za polovico. To je velik udarec za Los Angeles, kjer je 150.000 oseb bolj ali manj odvisnih od filmske industrije.

Kriza je nastala — kakor pravijo — radi "nadprodukcije". To se pravi, da je več slik v zalogi kot pa jih je mogoče spraviti v gledališča. Društvo so tudi zmetale ogromen denar za produkcije, ki ne morejo več toliko dohodkov kot so svoje čase. Tako n. pr. je "Deset zapovedi", ki se je izkazal za fiasko.

Sodnik, ki ne daje prepovedi.

Seattle, Wash. — Tukajšnji sodnik Walter M. French ni dal lastnikom gledališč sodnijske prepovedi povodom stavke muzikanov in operatorjev filmskih aparatov. Lastniki so zahtevali prepoved piketiranja, pa so se opekli. Stavkarji zdaj upajo, da zmaga.

Dežela "kriminalnega sindikalizma".

Quincy, Cal. — Osem članov I. W. W. je bilo spoznanih krivim "kriminalnega sindikalizma" pred tukajšnjim sodiščem; eden obtoženec je bil oproščen. Pokrivenječi so člani bumarake organizacije in njihov "zločin" obstoji v tem, da so pred tremi meseci obdržali zborovanje svoje unije.

Ameriška legija podprla skebe.

San Francisco, Cal. — Unija šoferjev v San Franciscu je objavila protest proti početju delegatov Ameriške legije, ki so tu zborovali ta mesec. Delegatje so dali priznanje skebski taxicab kompaniji, dočim je bil unijaki šofer arretiran, ko je ustavil svoj avtomobil pred poslopijem, v katerem se je vršila konvenca legije.

Stavka kazencev.

San Quentin, Cal. — Četrta protestna stavka kazencev v tukajšnji državni ječi se še vrši. V stavki je 53 jetnikov — skoro vsi so "kriminalni sindikalisti" — in nahajajo se v temnih celicah pod zemljo. Jetniki so zastavljali radi nečloveškega ravnanja s jetniki v jutni tovarni.

Profesor zahteva vsemučnično sovjeta.

Berkeley, Cal. — Profesor J. V. Breitweiser na Kalifornijski univerzi zahteva, da posebni odbori, sestavljeni iz profesorjev in dijakov, upravljajo univerzo. Dalje zahteva, da dijaki izvolijo in odstavijo svoje profesorje.

Delavski dnevnik pride v Chicago.

Chicago, Ill. — 31. januarjem začne izhajati v Chicagu dnevnik "The Daily Worker", katerega bo izašla Workers party. V ta namen stranka zbira sklad \$100.000. Polevica vsote je še shrana. Lst bo izhajal dnevno na šestih straneh, ob nedeljah pa na osem straneh. Stal bo letno šest dolarjev.

Novo stavke rudarjev.

Seranton, Pa. — 1600 rudarjev v Pittstonu je zastavkalo 23. oktobra, ko jim je bila utrgana meza.

Ako družba ne poravnava krivice kaj kmalu, pride splošna stavka. Več ko 10.000 rudarjev je v sporu s tremi družbami v tem okolišču radi meze, katere se še danes ne ujemajo s novo pogodbo.

Gompers povabljen, naj pregleda knjigo I. W. W.

Chicago, Ill. — Na konvenciji Ameriške delavske federacije v Portlandu je bilo zaključeno, naj eksakutiva federacije dočene od kod dčiva organizacija I. W. W. (Industrial Workers of the World) svoj denar. Andrew Furuseth, predsednik mornarske unije, je namreč obdobil omenjeno organizacijo, da prejema denar od kapitalistov.

Harry Clark, glavni tajnik I. W. W., je takoj brzojavil Gompersu, naj pride osebno v glavno pisarno I. W. W. ali pa pošlje koga drugega in pregleda vse knjige ter računske organizacije, odzornosti naj preiskavo poveri odgovorni računski tvrdki in I. W. W. plača polovico stroškov. Gompers se ni odgovoril.

Fimmen, tajnik M. Z. S. U., odstopil.

Amsterdam. — Edo Fimmen, tajnik Mednarodne zveze strokavnih unij (amsterdamske internacionale), je odstopil valed spora s izvrševalnim odborom. Fimmen ni mogel izhajati radi svojih radikalnih nazorov s odborniki kot so Thomas iz Anglije, Johauz iz Francije, Mertens iz Belgije in Leipart iz Nemčije, ki so vni veliki nasprotniki vsake cnotne fronte s komunisti.

Širjenje izobrasbe med ruskimi delavci.

Moskva. — Unija tekstilnih delavcev v Rusiji je organizirala 380 elementarnih šol s 40.000 učenci, 43 sekundarnih šol s 5000 učenci, 140 klubov s 207 studiji, 205 šol za odpravo nepismenosti med odraslimi, 291 knjižnice in 196 otroških vrtec za 15.000 otrok.

Razne vesti.

VROČINA V ALASKI!

V srednjepadnih državih dr. žavah je pa sneg in mraz.

Fairbanks, Alaska. — Nenavadno gorško vreme v tem delu Alaske je navdušilo lastnika tukajšnega lokalnega časopisa, da je organiziral prave četrtjulijske slavnosti s raketaми za otroke na halajpinski večer 31. oktobra. Običajno praznovanje četrtega julija je nemogoče v Alaske, ker takrat ni tu noči. Zdj pa je dovolj teme, poleg tega pa je tako toplina, kakršna se ni bilo 21 let. Snega ni nič, ceste so polne prahu in toplomer kaže 40 do 60 gradov. (Dočim pa je tople vreme v mrzli Alaske, je v srednjepadnih državah zavlada prava zima zadnji dni in v Chicagu smo v torek dobili prvi sneg.)

Kitajski tobačni kralj zapustil 40 milijonov.

Sangaj, Kitajaka. — Dne 28. oktobra je tu umrl Kan Čijunan, lastnik tobačnih tovarn. Zapustil je 40 milijonov dolarjev.

Ruski učenjak odkril nov komet.

Stockholm. — Iz tukajšnjih astronomskih krogov se javlja, da je ruski zvezdoslovec Dubljago, profesor na univerzi v Kanzanu, odkril 5. oktobra velikansko repatico v ozvezdju Argo. To je prvi nov komet, ki je bil zaslojen letos. Lani so švedski astronomi odkrili pet novih kometov.

ZLOČINI NEMŠKIH DIKTATORJEV.

(Nadaljevanje s prve strani.)

zastegnutev njihove diktature nad vso Nemčijo.

Poležaj v Porurju in Porenju je neizpremenjen. Živčni izgredi, vloni v prodajalnice, poulični boji in spopadi s separatisti se nadaljujejo. Včeraj je bilo pet separatistov ubitih v bližini Aschena in šest oseb je padlo v živečnih izgrediv blizu Mainz.

Provizorična vlada Porenjske republike je izdala manifest na narode vsega sveta s prošnjo, naj jo podpirajo. Na manifestu je podpisar Dr. Dorten v "imenu vlade Porenjske republike".

erlin, 30. okt. — Bavarski diktator Kahr je dal izgnati 200 E-dovskih družin iz Bavarske in se vrnil toliko jih čaka na izgon. Izgnanji E-dovi so zaplenjene vse imetje. Tristo izgnancev je pobegnilo na Dunaj.

PORODNA KONTROLA VELIKO DOBROTA ZA REVNE MATERE.

(Nadaljevanje s prve strani.)

rodna kontrola že v jako naprednem stadiju, bi videl krásno ilustracijo teh dejstev.

"Vsaka dobra žena želi biti mati. Tega ne bo izpremenilo razširjeno znanje o porodni kontroli. Vsaka žena želi prinesiti zdrave otroke na svet. Nadalje jih želi ohraniti pri zdravju in napraviti dobre in koristne državljane iz njih. Porodna kontrola ne bo pomenila manj otrok, nego to, da bo več otrok ostalo pri življenju ter doraslo v zdravju, snagi in ob primerni udobnosti."

Mrs. Sanger je povedala, da je bila sojena in obojena na deset dni zapora, ker je poučevala 438 newyorških žensk v znanju o porodni kontroli. Ob tisti priliki se eden sodnikov ni maral vrniti drugi dan na obravnavo, ker so ga neznanako ganile zgodbe, ki so jih izpovedale nekatere ženske kot priče. "Njihova nemotna bremena, cela kopa otrok, ki se pomnoži vsako leto, in pomanjkanje v jedilni ahrambi, vse to je bilo preveč za sodnika," je rekla govornica.

Po njenem mnenju je skupina majhnih družin, kjer izvajajo porodno kontrolo, tiša šiniteljica, ki zalaga univerze in boljše vrste človeške družbe.

UPRAVNIŠTVO

opozarja vse naročnike in druge čitatelje, naj nikar ne kupujejo nobenih posebnosti iz posameznih oglasov, ki se nahajajo v listu, kar nekateri so direktno spoštljivi. Vsek naj bo zelo previden in se vdalej, če se mogoče predno kaj kupi in oglasov, prepriča. Za vse oglase so odgovorni le oglasovalci sami, nobene odgovornosti ne prevzame upravnštvo in ne lastnik lista. Oglase imamo zato, da nam pomagajo plačati list, kateri je vsak dan dražji v tiskarni in vse povsod. Torej bodite previdni, če se pa nabirajo, tedaj vse to pripisite sami sebi in ne nam.

Upravitelj.

Za Božič!

RENOVEČ, BRINJEVEČ, SLEDJEVEČ, SKOB BOURBON, SLEDJEVEČ, BREZ ALKOHOLIČNI OKUSI, zadostuje DVE unče za okus in harvo za ŠTIRI galone. Absolutno najboljši in najmočnejši, ki se dobi na trgu, zadovoljstvo jamčimo.

En pint zadosti za 32 galonov stane le \$10.00.

En ducat mešanih okusov stane le \$15.00.

Tri dve unče steklenice, kar si izberete stane \$5.00. Priložite 48c več za poštnino in zavarovalnino. Pošljite Money Order ali vam pošljemo C. O. D. Naročite sedaj za praznike. Naslov je.

Marvel Extracts Company

Box 383, Dept. F. I.,
Homestead, Pa.

POŠILJANJE DENARJA ZA BOŽIČ

Gotovo tudi letos ne boste pozabili svojcev v starem kraju, temveč jim boste poslali primeren denarni dar za božične praznike! Cini prej opravite to opravilo, toliko bolj!

Naše banka je uvrstila vse potrebno, da bodo njene božične pošiljave hitro in točno dostavljene prejemnikom.

Denar lahko pošljemo POTOM POSTE in POTOM BRZOJAVNEGA PISMA.

Denar poslan potem nas je izplačan prejemniku na njegovih denarni potni brez vsakega odbita.

DOLARJE V JUGOSLAVIJO pošljite naša banka potem, pošite ali bomo poslali!

NAJE CENE so vedno med najnižjimi. Prepričajte se!

V STARI KRAJ — za Božič! Ako ste Vi med onimi, ki namenjate praznovati Božič v starem kraju, potem je v Vale horiet, ako se poslužite turke, ki je znana po točni in solidni postrežbi.

Ako ste namenjeni dobili hoga iz starega kraja, nam pošite po nadaljnia pojasnila.

SLOVENSKA BANKA

Zakrajšek & Čošark,
70 — 9th Ave., New York, N. Y.

Ob zaključku govora ge. Sanger se je neki starejši moški onesvestil, nakar so ga morali odnesti iz zborovalne sobe.

Predsednik škafske etične družbe Horace J. Bridges je predstavil poslušalstvu go. Sanger.

Rekel je, da je jako smešno vpoštevati "božjo" zapoved, ki je rodila že toliko gorja na svetu. Dva moška sta se domov grede

pogovarjala o govoru ge. Sanger in eden izmed njiju je dejal:

"Civilizacija je taka-pokvele da ji porodna kontrola nikakor ne more škoditi niti ne v sluhaj če bi ji ne koristila."

Včeraj se je vdeležilo 600 med cincey izključnega zborovanja hotelu Drake. Popoldansko zborvanje je bilo dostopno vsakomu

VABILO NA VESELICO

katero priredi

DRUŠTVO "GORENJC" ŠT. 104 S. S. P. Z.

v nedeljo dne 4. novembra, 1923,

v Mozart dvorani na 1536 Clybourne Ave., blizu Halsted st., v Chicago, Ill.

Začetek veselice ob 2 uri popoldne.

VSTOPNINA 35c na osebo.

Uljudno vabimo vse cenjena društva, rojake in rojakinje iz Chicago in okolice, da se v obilnem številu udeležite naše zabave. Igrala bode izvrstna Tamburška godba. Za vnastransko točno in dobro postrežbo bode najboljša oskrbljeno. Toraj na svidenje pri zabavi dne 4. nov. Vabi ODBOR!

Nad 100 Harmonik

Potrudil sem se, da sem preskrbel našim harmonikarjem dobre in zanesljive harmonike, ki so po delu in glasu enake drugim najboljšim harmonikam, a kljub temu so moje harmonike, ki nosijo ime "Drava", od \$25 do \$60 cenejše kakor druge. Na Vas je sedaj ležeče, če bodele še naprej plačevali za harmonike več kakor je treba.

V zalogi imam sedaj nad 100 raznovrstnih harmonik in sicer:

1. "Drava harmonike za izurjene igralce. Trivrstne in štirivrstne, dvakrat in trikrat uglasene, štajerskega (nemškega) in kranjskega modela. Sedanja zaloga "Drava harmonik je v maračnem boljša kakor so bile dosedanje. Cena teh harmonik je samo od \$50 do \$70.

2. Harmonike za začetnike in manj izurjene igralce: dvovrstne in trivrstne, dvakrat in trikrat uglasene, z ravno in stopnjevito igralno desčico. Cena teh je \$16 do \$40.

3. Harmonike za otroke: enovrstne in dvovrstne, dvakrat in trikrat uglasene. Cena \$4.75 do \$22.

4. Plano-harmonike z imenom "Drava", pri katerih so melodijske tipke enako urejene kakor pri klavirju (plani). Te vrste harmonike se lahko smatrajo za harmonike bodočnosti. Jaz jih prodajem po \$75, po \$100 in višje.

Izdelovanje in popravila harmonik: Nudi se Vam moderno urejena delavnica za izdelovanje novih in popraviljanje starih harmonik.

Druge Muzikalije:

Slovenske grafofonске ploče vseh izdelkov, kakor Columbia, Victor, Okeh in importirane plošče dobite pri meni.

Grafofone raznih vrst in izdelkov Vam nudim po izredno nizkih cenah.

Godbene in orkestralne instrumente, kakor violine, klarinete, kornete, saksofone, bobne itd. dalje instrumente, kakor kitare, citre, mandoline, bandže itd., dobite pri meni ceneje kakor drugod.

Novi cenik s slikami.

Izšel je moj novi cenik z mnogimi slikami harmonik in drugih instrumentov, kakor tudi drugih predmetov moje trgovine. Ako ga še nimate, pošite ponj in omenite za kaj se najbolj zanimате.

Garancija.

Z vsako harmoniko in drugim instrumentom pošljem posebno garancijo.

Dalje imam v zalogi tudi:

1. Importiram tobak za pipe in cigarete ter porcelanaste in lončene pipe z dolgimi cevki.
2. Importirane cigaretné papirčke in cigaretné pilze.
3. Importirane pristne slovenske orehe in posušene gobe ter razna druga jedila in jedilne dišave in primesi iz starega kraja.
4. Importirana Knajpova zdravilna zelišča itd.

Pišite za poseben cenik o teh predmetih.

JOSEPH VOGRIC

BOX 8, STATION D—NEW YORK CITY

Kaj pravijo moji dosedanji kupci harmonik:

Bowie, Colo. Cenjeni: Dam Vam na znanje, da sem sprejel harmoniko s katero sem zadovoljen in se Vam zahvaljujem.

Claridge, Pa. Mr. J. Vogric: Dam Vam vedet, da sem sprejel naročeno harmoniko in sem prav zadovoljen z njo.

Hooversville, Pa. Spoštovani: Se zahvalim za poslano harmoniko, s katero sem zadovoljen. Ostanem Vaš prijatelj in Vas tudi drugim priporočam.

Coaltos, Ohio. Naranam Vam, da sem sprejel harmoniko in se Vam zahvalim znajo. Fino harmoniko ste mi poslali; sem zadovoljen z njo. Priporočal bom rojakom, da naj harmoniko od Vas naroče.

Johnstown, Pa. Cenjeni: Naročene harmonike sem sprejel in sem prav "cofriden" z njimi. Imajo lep glas in tudi lepo so izdelane.

Pittsburg, Kans. Dear friend: I received the accordion and was much pleased with it. If anybody wants a harmonika I will tell him to get it from you. Ye handle No. 1 goods. I never thought they would be so fine.

Federal, Pa. Dear sir: I want to let you know that I received the harmonika and I am well pleased with it. I did not think I would get such a fine harmonika. I thank you ever so much.

To so samo nekatere izmed številnih priznavačih in zahvalnih pism, ki sem jih sprejel.

Chicago Clearing
House Ass'n.

PROSVETA

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasila po doprniku. Subskripcije se ne vračajo.

Subskripcije: Srednja država (vključno Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na tri mesece, in za izposojilno \$2.00.

Naslov na vas, kar ima slika s listom

"PROSVETA"

3097-40 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on request.

Subscriptions: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year, Chicago \$6.00, and foreign countries \$6.00 per year.

MEMBER OF THE PROGRESSIVE PRESS

Detalji v objavi n. pr. (Nov. 20-22) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dopisom poslan naročilnik. Posvetilo je praznoma, da se vam ne ustavi list.

NEPRENEHOMA NAPREJ.

Tako se lahko reče o agitatoričnem delu članstva Slovenske narodne podporne jednote, ki ga vrši od njene ustanovitve. Slovenska narodna podpora je rastle od njenega rojstva in raste, ko te vrstice odhajajo v tisk.

V nekaterih državah so člani S.N.P.J. izvršili ogromno delo, kar pokazuje statistika. V Pennsylvaniji je na pr. sto pet in petdeset podružnic, ki štejejo okoli deset tisoč članov v oddelku za odrasle. Pa tudi mladinski oddelki imajo tako lepo število članov iz te države, da se lahko reče, da bo še v bodočnosti država Pennsylvanije najmočnejša po številu članov v Slovenski narodni podpori.

Pennsylvanija je industrijska država, v nji so premovalniki številni. Slovenski delavci v tej državi so bili tudi med prvimi, ki so spoznali, kolike vrednosti je zanje, ako z zavarovanjem skrbe, da jih smrt, nesreča ali bolezen ne zadenejo nepripravljene. Ta misel je razvita tudi med Slovenci v drugih državah, kajti v vseh državah, v katerih delajo Slovenci v priličnem številu, najdemo članstvo Slovenske narodne podporne jednote.

Ampak slovenski delavci niso le razumeli, da je delavec izpostavljen prehodni smrti, nesreči, boleznim in drugim nevarnostim, marveč so se zavedali, da morajo delavci sami voditi organizacijo, da bo odgovarjala njihovim potrebam.

Vsa industrijska dela so nevarna, pa naj delavec dela v tovarni med bobnečimi stroji, ali v rudniku, ladje-delnicih ali transportnih podjetjih. Delavec odhaja zdrav na delo, ne ve pa, ako bo se bo zvečer vrnil zopet zdrav z dela domov. Podoben je vojakom v strelskih jarkih. Kakor krogle ne izbira na bojišču, ravnotako nesreča nikdar ne počiva v industriji. Poleg je pa delavec izpostavljen raznim strokovnim in drugim boleznim.

Politično zrelo in razredno zavedno delavstvo se zaveda, da je dolžnost države, da skrbi za delavce ob času prehodne smrti, nesreče ali bolezni. Toda pritisk delavstva ni bil še dozdaj tako vpliven, da bi države izvršile to dolžnost v polni meri. Nekatere države so sicer sprejele odškodninsko zavarovanje proti nezgodam na delu, a to zavarovanje še ni tako izdelano, da bi delavčeva družina ne trpela pomanjkanja, ako ji smrt valed nesreče pri delu ugrabi njenega prehranitelja. Tega dejstva se zaveda tudi slovensko delavstvo, posebno pa članstvo Slovenske narodne podporne jednote. In za to tako marljivo agitira za pomnoženje članstva v Slovenski narodni podpori.

Slovenska narodna podpora je navadna zavarovalna zadruga in vsak njen član ima pravico do uprave njenega premoženja s svojim glasom. Članstvo odloča usodo svoje podporne organizacije po svojih zastopnikih na konvencijah, med dvema konvencijama se pa poslužuje prava direktne zakonodaje.

Članstvo Slovenske narodne podporne jednote se zaveda, ako agitira za pomnoženje njenega članstva, da dela zase. Kolikor večja je skupina, ki nosi riziko prehodne smrti, nepričakovane nesreče ali nenaadne bolezni in nosi upravne stroške te rizike, toliko na trdnjšo gospodarsko podlago prihaja podpora organizacija.

Za to članstvo dela in agitira neprenehoma. Organizira nove podružnice in pridobiva nove člane starim postojankam.

Neprenehoma naprej, dokler ne bodo vsi Slovenci združeni pod njenim okriljem, ki se zavedajo kolike vrednosti je zanje podpora organizacija, ki je osnovana na principih prave demokracije, skrbi po svojih močeh za izobrazbo svojih članov in ne služi gotovim ljudem v posredovanju njihovih cerkvenih organizacij.

Se je veliko Slovencev v Združenih državah, ki ne poznajo principov in forme organizacije Slovenske narodne jednote. Ravnotako ne poznajo ugodnosti, ki jih daje ta podpora organizacija. Agitatoričnega dela ne manjka! In članstvo Slovenske narodne podporne jednote se zaveda tudi tega dejstva. Vpravo to dejstvo ga podžiga k nadaljnjemu agitatoričnemu delu, da se trdno ravna po geslu: Neprenehoma naprej!

Borba med znanjem in praznoverjem.

Po Arthur M. Lewisa za "Prosveto" priredil Egon Novak.

Na znanost se opira vsak napredek. Brez znanosti bi mi še vedno favali v srednjeveški temi. Z znanostjo se je Avigilni slovenski duh izblatnil jarkov ravnosti slovenske niskotnosti. Razmah slovenskih zmožnosti in sposobnosti se naslanja na uspehe nepremagljive znanosti. Znanje je strlo kletve vriga umake sužnjosti, ki je tlačila slovenski rod tisoletja. Z znanostjo odpravljamo razne hudo zastarane bolezni v slovenski družbi, socialne razmere se s njo izboljšujejo na podlagi neizpodbitnih dejstev, do katerih se je dokopala veda v neprestanem boju, je prišla na svet demokracija, vna mlada in žla, kakor pride postre vsaka vsako leto. In demokracija je dala povod silnemu samemu delavčevega gibanja, ki stremi za popolnim izboljšanjem delavskih slojev in slovenskih ustanov sploh.

Ali kakor niso nobeni dobri stvari pote postlana s rokami, tako se mora tudi znanost neprestano boriti s raznimi ovirami in zaprekami, med katerimi je praznoverje.

Stare navade so lahko izkoreninile. Pragozori pravi, da je stara navada lažna strah. Praznoverje je stara slovenska slabost. Pretekli duhovniki vseh časov in vseh ver so vselej držali s mogočci. Tem pa je bilo treba likovati narode k tlem, če so hoteli, da so se jim dali zatirati.

Pot, po kateri se da odpraviti tlačenstvo v umskem in telesnem oziru, je pot neumorne veda. Ta pa mora gledati, da izbiže ljudem iz glave tisto nesrečno praznoverje. Realizem je podlaga vsaki znanosti. Realizem se je moral, kot tak predvsem upreti veriskim čenčam, ki jih je duhovščina ubila ljudem v glavo s pomočjo bedatega praznoverja.

V tistih časih, ko še ni bilo tiska, kakršnega imamo danes, v tistih dneh, ko še niso imeli ljudje tako izpolnjenih občevalnih sredstev, kakor jih imamo v današnji dobi, se ni mogla znanost tako splošno razširjati, kakor se lahko sedaj, in naravno je moralo ljudstvo tavati v temi verskega praznoverja ter verjeti v vse, kar mu je natvezila lopovska duhovščina.

Ta mu je danesnem dopovedovala, da pride vasa oblast iz nebes, da so kralji in cesarji izbrani po milosti božji, da je vse, kar počne ti kruti in samopaki vladarji, božja volja, da se božji volji ne sme upirati noben človek, da je vsakdo, ki bi upal izpodbiti verske dogme, med katerimi je bila tudi ona o ploščatosti naše zemlje, strahen grešnik in krivoverec. In svet se je pokoril, neznanstvo hudo pokorilo te cerkveni komandi. Dolgo si niti misliti ni upal. Če pa se je pojavil kak "predreček", ki se je drnil izpodbiti to ali ono versko smoto, slonečo na praznoverju, so ga dale cerkvene oblasti mučiti toliko časa, dokler ni ali preklel svojih trditeljev in naukov, ali pa podlegel peklen-skim mukam cerkvenih inkvizitorjev.

Toda realizem je, kakor sem že rekel, odprl pot znanosti, ljudje so začeli misliti in dvomiti. Z mislijo in dvomom se je pričela doba prosvetljenosti, pričela se je doba silne borilke, ki ji pravimo znanost.

Ta je jela kiriti svoje mogočne perote po svetu. Tema, tista srednjeveška tema se je pričela polagoma umikati luči znanja. Nevednost je padla s svojega prestola, in začela so se izpodnikati tla njuni zvesti spremljevalki-verski praznovernosti.

Papeštvo je izgubilo svojo nekdanjo vsemogočnost. Kar je bilo svojčas za slovenske huje od smrti, mu je danes v ponos. Cerkev ne izobčeneje je v srednjem veku pomenilo trpinčenje, preganjanje in smrt. Danes ne da nihče niti pisikavega leknika za papežev preklestvo. Kogar napada danes duhovščina, je lahko uverjen, da nekaj ve in zna.

Ali kljub temu še ne moremo reči, da je pot popolnoma utrla mladi in neustrašni znanosti.

Ne, nikakor ne. Še se ji je treba boriti, in sicer neumorno boriti s temnimi in fanatičnimi verskimi silami, ki bi neznanske rade videle, da bi ostale ljudske množice še vedno nevedne in neuke. Verski mračnjaki imajo pri rokah iste orodje kakor znanstveni svet. Cerkvam je na razpolago svobodna beseda kakor pospeševalcem nepremagljive znanosti. Če bi ne

prinesla znanost demokracije s seboj in če bi posnemala jezuitske inkvizitorje rimskih papežev, bi jih posnemala v seliganju na grmadah ter vračala mlo za drago.

Ali znanost še ni bila nikoli nasilna, ker je uverjena, da končno vendarle zmaga. Znanost stremi za dejstvi, in s njimi preganja znanstveniki srednjeveško temo, v njuni vodijo iskreni delavski prijatelji delavske mase s smag. Njuni upajo plemeniti učencijski srečiti slovenski rod ter ga zavleči rešiti strašnih verig verske blaznosti.

Ne s mečem in ognjem, ne s klanjem in krvoprelitjem, ne s peklenškimi mukami, nego s znanjem si prizadeva znanost pokazati slovenski, da mora le realnost pripeljati slovensko do popolnosti, do sreče.

Tisti, ki se trudijo pripeljati delavsko maso na pot, vodečo s srečo in blagostanju, se morajo pa še posebno potegovati za znanost, jo pospeševati, kolikor le morejo. Zakaj, ravno delavstvo je največja žrtev verskega praznoverja. In če hočejo biti zares uspešni v tisti svoji plemeniti borbi, morajo gledati predvsem na to, da pomagajo lakovenliti tisto grdo in škodljivo staro navado-versko praznoverje — iz delavskih vrst.

"Prosveta" je med tistimi rednimi slovenskimi listi v Ameriki, ki se s svojo iskrenostjo in po pravi poti bori za pravice delavskih mas. Vemomar pospešuje znanost in prosvetljenost ter obenem seve preganja versko temo med ameriški Slovenci. Zato se mi je zdelo umestno napisati v njenih stopenih nekaj poglavij o zgodovini silne borbe, ki se vrši med znanostjo in verskim praznoverjem že od najstarejše slovenske dobe sem.

Zgodovina je dobra učiteljica, dostikrat najboljša, a vselej pa koristna in neobhodno potrebna, če hočemo doznati, kakšna je bila ta ali ona reč nekdanj in kakšna je sedaj. In vsa ta zgodovina, ki sem jo povzel po knjigi velikega misleca Arthurja M. Lewisa, nam dokazuje, da se ne bo uveljavila demokracija, dokler ne bo zatrta zadnja kal strupenega verskega praznoverja.

Kdor misli, da se da uveljaviti demokracijo ob verskem praznoverju, napačno misli. Kdor veruje dandanes v industrijsko demokracijo, se zelo moti. Kajti dokler bo ljubimkval kapital s cerkvijo, pa dokler bo cerkev držala ljudske mase v svojih ključih, toliko časa bo svet šepal po poti starega in rubejlonarnega sistema, toliko časa bo moril bratstva, toliko časa bo borba med znanjem in praznoverjem, in val, ki so takrtni prijatelji delavskih slojev in slovenskega sploh, naj bodo v tistih vrstah ali kot znanstveniki, ali pa kot širiteji smagovite znanosti. Vseh naprednih ljudi bo di goslo: "Boj, neizprosen boj verakemu praznoverju!"

(Pride še prihodnje sredo.)

Telo in misel.

Zdravniški ravnatelj dr. Cotton z državne bolnišnice v New Jersey je pri nekem razpravljanju izjavil mnogo znamenitosti s ozirrom na odnose med telesom in mislijo.

Aristotel je povedal svoje mnenje, da rešitev tega važnega vprašanja zavisi od črkega in bolj določenega poznavanja delovanja človeškega telesa. Verski in filozofski pojmi bi se imeli baviti s tem vprašanjem, a šele med zadnjimi leti se se fiziologi prizadevali s rešitvijo tega vprašanja, kako nastanejo misli v delavci človeškega telesa. Prevladajoče mnenje je bilo, da sta misel in telo dve različni bitji.

Prvi kristjani so na primer verovali, da je bila blaženost radi navzočnosti kakšnega zloga duha, ki se je vtihotal v telo in ga je treba legnati la telesa nasilno. V današnjih dneh bi se zdelo čudno, če bi na brutalen način postopali proti blaženim pod pretezo, da je v njih ali duh, kot so delali že do konca devetnajstega stoletja, dokler nista Angleži Tuke in Francoz Pinel prepričala človeštva s svojo teorijo, da je blaženost bolezen, katero je treba zdraviti kakor katero drugo. Pred njima so zdravniki pri zdravljenju norcev zapisali na recepte ravno toliko palice ali drugih nasilnih dejanj nad blaženimi revežem, kot so zapisali kakih zdravljenj kroglice kakemu drugemu bolniku. Toda to ni pomagalo. Norci so ostali norci. Če je bolnik izgubil svoj razum, pomenje, da v njegovih možganih nekaj ni prav, kar je treba popraviti. Nihče si ni v prejšnjih časih predstavljal, da je zdrav razum človeka navezan na telo. Ponore-

Meteortiti.

Francozi frank je danes vreden malo več ko pet centov. Še ni tega dve leti, ko je bila nemška marka vredna pet centov. Kje je danes nemška marka?

Angleži bodo tudi inflirali (po domače naspilili) svoj poznani sterlingski funt, ki je bil doslej kralj vse valute na svetu. Kje bo frank, kje bo funt čez dve leti? Kakšna bo sploh Evropa leta 1925?

Svet se je privadil pokanju nemških in dolg čas mu je, če ni teden dni krvavih novic la Berlinu. Počakajte, kadar prične pokati v Franciji in Angliji!

Mussolinija (bivša Italija) erka nekake oblačnega dne tako na tihem, da ne bo svet niti vedel, kdaj je iztegnila peta.

Valjto vseh evropskih držav bo vzel hudil, in državne mase pojdejo kmalu za valuto. Mir in blagostanje se naseli v Evropi šele takrat, ko bo vsa Evropa Unija socialističnih republik s eno samo valuto, s eno samo centralno vlado in s eno osrednjo zbornico. To pride.

Is Rima poročajo, da pride bolgarski kralj Boris v Ameriko s namenom, da se tukaj buriše očni in "sedini svojo starodavno (1) dinastijo s aristokracijo dolarjev".

Is Rima, kjer je gnezo največjih lašnikov, je še prišla mavelkaka krilatca, pa resimo, da je to res. Kaj, če bi Boris res prišel sem in se poročil s princeso jakis, olja ali bakra, a ko bi se vrnil, ne bi več našel svojega prestola na Bolgarskem? Kam bi potem posadili svojo dolarsko kraljico?

Ako je Boris pameten, naj se omeni a hčerjo zadnjega kmeta — samo ga če bo marala! — da bo imel saj akedenj ali počenico za prenočišče, kadar mu bolgarsko ljudstvo posveti pod kap.

Lloyd George se je sočel s Wilsonom zadnji teden. Konferenca je bila tajna — kakor v Parizu svoje dni. Najbrž sta govorila o zdravju in vremenu. O mrtvih točkah nista govorila. Na se je George ponovil za vselej. Tako je a velikani — ki niso bili nikdar veliki.

Ekonom Richard M. Boeckel pravi, da delavci morajo pobijati kapitalizem s kapitalom, če hočejo kmalu smagati.

Klin se izbija s klinom. Z goloro ne zabiješ žolja; vzeti moraš klavido. Kapitalisti imajo denar. To je njihovo orožje in moč, ki kupi in nadvlada vse. Delavci imajo glasove, toda glasovi sami dandanes ne štejejo dosti. Kakor hitro uvidijo kapitalisti, da delavci lahko smagajo na voliših, bodo odvzeli delavcem volilno

lost jim je bila ali duh, ki ga je treba s trpinčenjem pregnati. Naravnost blaži se nam danes dijo taki predsodki, ki so jih imeli nekdaj zdravniki in človeštvo je dolžno mnogo hvale Tuku in Pinelu, da sta mogla preprečiti človeštvo, da je blaženost bolezen, ki jo je treba zdraviti kot vsako drugo. Nato so sir Frederick Motte in drugi odkrili znano dejstvo, da misel človeka je odvisna od dobro določenega mehaničnega in kemičnega procesa v človeškem telesu.

Dr. Cotton je sedaj izdal malo knjižico, v kateri se peča a boleznijo na razumu, kako jo je mogoče ozdravljati. Dr. Cotton piše za zdravnike, ali knjižica je pisana zelo v preprostem jeziku in razumna tudi navadnemu lajku.

Nekatere slušaje zblaznosti je pripisati poškodbam na možganih, ki nastanejo radi kake bolezni. Te poškodbe so vidne, ako zdravniki preiščejo telo po smrti norec. V roke drugih slučajev zblaznosti je bolj težko doznati, ker na možganih ni mogoče ničesar doznati. Leta 1876 je angleški zdravnik George Savage odkril, da ti slučajni zblaznosti so v mnogih slučajih radi zastrupljenja vsega bolnikovega telesa. S to svojo trditvijo je Savage povzročil veliko revolucijo v načinu zdravljenja norcev.

Odstranjenje vnetih zobov ali tonilov, ali izžigjenje notranjih zbolelih organov lahko ozdravi norec v zdravega človeka. Ta način zdravljenja blaženosti se je še pri številnih slučajih obnesel s uspehom in je znatno povzročil procentualno število ozdravljenj norcev.

To je vzrok, da bodo v bodoče imenovali zavetnike za blažne "bolnišnice za zblaznele". Mesto

pravico ali pa uvedli diktaturo k posilni kongres domov spat.

Take filozofa Boeckel, potem pa nadaljuje: "Kje je denar delavcev in delavskih organizacij? V privatnih bankah! Kapitalist se bojuje z delavskim denarjem in tepe delavce z njihovimi lastnimi dolarji, o katerih mislijo, da so varno sklanjani v banki! Delavci oborožite se z denarjem! Oborožite se s kapitalom! Ustanovite svoje lastne banke, lastne kooperativne tovarne in distributivne zavode! Delavske banke, katerih je danes še štirinajst v Ameriki, so začetek pravega boja. Delavski, kooperativni kapital mora zmagati v boju s privatnim kapitalom. Čimveč bo kooperativnega, kolektivnega kapitala, temprej pogoltne privatni kapital in na koncu konca bo delavska organizacija gospodar dežele."

Te besede so vredne promisleka.

Steinmetz, kritičavec na televiz, toda velikani na duhu, je legel k večnemu počitku. Taki velikani na umirajo: njih dela in ideje žive. Doba elektrike se je komaj začela. Morda, ki so s svojimi odkritji in iznajdbami podvzljali te dobo, za bodo nikdar pozabljeni.

Steinmetz nadkrikuje vse druge na tem polju. Velikani, kot je Edison, Nikola Tesla itd., delujejo le kot strokovnjaki v svojih delavnicah. Steinmetz pa je sunal delavnice delal kot socialist za temeljni preobrat družabnega sistema. Kot učenjak in politik je bil na prvem potu.

Redki so taki duhovni velikani. Zato je njih slava nesmrtna.

Te dni je preteklo pet let, odkar so bili "osvojenji" mali narodi, ki so zmagala demokracija. Pet let! Zmagovalci še žive in — ni jih vram.

Glasilu Kranjsko-slovenske katoliške jednote (ime misli napredek) je posvetilo pol strani trem vrsticam "Meteortiti", citirajoč nam grošnikom izjave raznih "velikih" molakov, ki so dobri verniki. Yea, yea, g. Zupan! Ampak kaj hočete s tem povedati? Da se dotični morda naprednjaki? Ste v kani! Frano Jozef in ruski car Nikolaj sta tudi bila silno verni; na tisoče tiranov je nosilo Boga na zastavi in sldalo cerkve, torej slava tiranom! — ali ne?

Fakt je in ostane, da ste v službi črnega narodnjstva. Dejstva kriče iz vseh kotov, dejstva! Ako pa mislite, da vam je v naslodo, če zaplivate, da nam je neki duhovnik iz Clevelanda "zapri sapo", imejte to naslodo! G. Zupan, kdaj pa obledete dolge hlače?

Skrbantom v franjškanaki knjižni (mojstrom v ravljanju resnice in ubijanju pameti, s katerimi je vsaka resna polemika nemogoča): Na zdravje! — če boste še kaj kihali.

K. T. B.

da bi postopali s njimi, kot še dandanes postopajo s blažnimi po umobolnih, bodo imeli zanje sanatorije in zdravilišča, kjer jih bodo skušali umno ozdraviti.

Književne vesti.

"Čas", oktoberška številka, ima sledečo vsebino: Frank Kerle: Vzdihi, pesem. Frank Kerle: Amalija, povest (nadaljevanje). E. A. S.: Otok morlicev. Grki in Perzijci, A. J. Terbovec: Zemljevid. Kako moremo napredovati. Naše telo. C. Majer: Boj s sloinom. Jugoslavija tam in tukaj. Listi in veje. — Priloga: Gospodinjaki del.

Naslov revije: Čas, 1142 Dallas Road N. E., Cleveland, Ohio.

STARA SLOVENSKA LORANJA V KALIFORNIJI.

Santa Barbara, Cal. — Takaj sta bili zadnje dni izkopani dve lobanji prazgodovinskega človeka, ki morda ovržeta sedanjio teorijo, da se ameriški človek ni razvil v Ameriki, temveč da je prišel iz Azije. Arheolog John P. Harrington iz Smithsonian Instituta, ki je našel lobanji, pravi, da sta najmanj 50.000 let stari in morda tvorita "manjkajoč člen" med človekom in opico. Razen lobanj sta bila izkopana tudi dva cela okostenjaka.

V Rima so zopet rikovali "revolucije" v Orni gori.

Pariz, 30. okt. — Ja Rima poročajo, opiraje se na neke vesti, katere je objavil "Courriere d'Italia", da je izbruhnila vstaja v Orni gori. Vstaji, ki so napadli vladno inat, so menda v zvezi s macedonskimi komitaji.

PROSVETA. 1923. 31. OKT. 1923.

PROSVETA. 1923. 31. OKT. 1923.

PROSVETA. 1923. 31. OKT. 1923.

Glavni odbor Slovenske narodne podporne jednote, videč dobro izboljšanja upravnega sklada, predlaga sledeče:—

Prilog "A".

Člen 21, točka 1, tretji stavek, ki se sedaj glasi: "Pristopna gre v bolniški sklad jednote", naj se spremeni v toliko, da bo glasil: "Pristopna gre v upravni sklad jednote".

Prilog "B".

Člen 6, točka 3, tretji stavek, ki se sedaj glasi: "Če je predlog potrjen po glavnem izvrševalnem odboru, ga glavni odbor priobči v glasilo, in sicer vsak teden enkrat, dokler je predlog na javni razpravi", naj se spremeni v toliko, da bo glasil: "Če je predlog potrjen po glavnem izvrševalnem odboru, ga gl. tajnik priobči v glasilo, in sicer vsak teden enkrat, dokler je predlog na javni razpravi". (To stopi v veljavo dne 1. januarja 1924.)

POJASNILO GL. TAJNIKA.

- Pri glasovanju se ravna strogo po sledečem:—
- (1) Ako ste za predlog, naredite križ (x) v okvirju pod besedo "DA"; in če ste proti, naredite križ (x) v okvirju pod besedo "NE".
 - (2) Glasovati ima pravico vsak redni član (ica) S. N. P. J.
 - (3) Vsak mora lastnoročno podpisati glasovnico. Glasovnica brez podpisa ni veljavna.
 - (4) Glasovanje se vrši med petim novembrom in 30. decembrom 1923.
 - (5) Te glasovnice se hranijo v društvenem arhivu; rezultate glasovnice pa mora društveni tajnik poslati na jednoto, tako, da je v gl. uradu najkasneje dne 9. jan. 1924.

M. J. TURK, gl. tajnik S. N. P. J.

Zapisnik

Brat gl. predsednik odpravi sejo 2. uri popoldne, v navzočnosti desetih glavnih odbornikov: Vincent Cankar, Andrew Vidrich, M. J. Turk, Blaž Novak, John Vogrč, Frank Zeitz, William Simer, John Underwood, Philip Godina in Joseph Zvertnik.

Za zapisnikarja izvoljen brat Blaž Novak.

Brat predsednik naznanja, da ima ta urednik glasila predložiti sejo zavezo današnjemu zborovanju redne, kar v zvezi s tem, da je v gl. uradu red in pozove brate uredniki na njegovo zavezo predložiti.

Brat urednik poroča: Členjen eksekutivni odbor.

Društvo točka XI. poglavja pravi, da mora biti glasilo urejeno v duhu načel naprednega, politično in strokovno organiziranega delavstva.

V IX. poglavju "h) Dolžnost urednika" se čita, da je urednik odgovoren za svoje delo glavnemu odboru in izvršuje take poole, ki mu jih nalaga glavni odbor.

V XXXVII. poglavju peti točka se glasi, da ima glavni izvrševalni odbor ali skupni glavni odbor pravico tolaščiti dvomljive in nejasne točke v pravilih.

Združevalna konvencija je sprejela tudi Molekovo resolucijo, ki določa, kako se naj urejuje glasilo (SNP), a pred to določbo pravi: "da je v interesu vsakega delavca, da se člurje organizira politično in sicer v socialistični stranki, katere je edina delavska stranka v Zedinjenih državah in po vsem svetu". Nato nadaljuje resolucija: "Dajle je v interesu članov naše jednote, da naše glasilo v tem smislu izboljšajo in v budi delavce; prinaša vesti in razprave o političnem gibanju z razrednega stališča in vseh in pri vsaki priliki zavovarja in priporoča socialistično stranko, katere se bori za svilo bodočnost cele človeške družbe."

Združevalna konvencija je glede Prosvete sprejela še eno resolucijo, ki se deloma glasi: "Združevalna konvencija SNP, nalaga bodočemu gl. odboru naše podporne organizacije, da izdaja le nadalje Prosveto kot dnevnik, ki naj služi za razširjenje in oglašanje naše podporne organizacije med jugoslovanskim ljudstvom v Ameriki, za podkup ljudstva samega, da se voposobi za boje, katerega cilj je svila bodočnost vse človeške družbe, v kateri bodo uresničeni principi prave svobode, enakopravnosti in bratstva."

Brat tajnik naznanja, da je znanje, da je naša potreba v in

katere je potreba naročiti in četi vedeti ali naj se jih naroči le 1000 ali 2000. Sklenjeno, da se razpiše naročilo v dvojnem številu in sicer za tisoč in dva tisoč, na kar bode la ponudb razvidno kaj je boljše ukremiti.

Sklenjeno, da upravni odbor naroči pisalni papir in koverte za društva kot običajno.

Dopis društva Narodni Dom v Clevelandu, katero želi, da bi dala jednota oglas v spominski knjigo, katero bode Slovenski Dom izdal ob priliki otvoritve doma, se vzame na znanje. Predlagano, da se dovoli \$25 za oglas ene strani. Podpirano in sprejeto.

Priporočilo brata vrhovnega zdravniškega glavnega delavca članov, ki prestopijo iz mladinskega sklada se vzame na znanje. Stavljen je predlog, da se ukrepanje o priporočilu brata vrhovnega zdravniškega odloži na prihodnjo sejo glavnega odbora. Predlog podpiran in sprejet.

Sklenjeno, da se s zborovanjem nadaljuje ob poldrugi uri popoldne. Zaključek prve seje ob 12. uri.

2. seja.

Brat predsednik odpravi sejo ob pol dveh popoldne.

Navzoči vsi predjani.

Sklenjeno, da se zapisnik čita ob zaključku zborovanja.

Društvene zadeve:

Društvo šteje 114 v Roundup, Montana je koncem meseca julija poslalo mesečno za mesec julij po bančni nakaznici Roundup National Bank, katere je dne 8. avgusta prenehala posloovati. Ček za odsladi oddelek je bil le pravčasno vrnjen, a ček za mladinski oddelek v znesku \$11.55 prekasno, za kar ni bil več veljaven valed propada banke. Društvo ni pri tem ničesar zakrivilo, a vzelo bode gotovo precej časa, predno se bode samostojno dobilo vsoto povrnjeno od prizadetih banke.

Sklenjeno, da se omenjeno vsoto založi iz upravnega sklada in jednota vloži tozadevno tistev na pristojnem mestu.

Frank Jekar, član društva šteje 258, prošal se delno povrnitev stroškov, ki jih je imel s raznimi zdravniškimi preiskavami. Predlog sprejet, da se dovoli \$25 iz sklada izrednih podpor.

Frank Penca, član dr. šteje 288 je nad pol drugo leto bolan in ima veliko družino. Bil je večkrat operiran. Društvo proci, da bi se mu dovolilo kaj izredne podpore. Sklenjeno, da se mu dovoli \$50 iz sklada izrednih podpor.

Društvo šteje 225 prošal se izredno podporo bratu Ivanu Polanšku, kateri je valed poboljšanje nezmoten za delo zadnje tri leta, a ni več na redni bolniški podpori. Se dovoli \$50 iz sklada izrednih podpor.

Mesec januarja t. l. je bila predložena prošnja za izredno podporo bratu Francu Ivanoviču, član dr. št. 89, kateri je svoječasno izgubil obe nogi in mu je redna bolniška podpora potekla s izplačanjem odškodnine. Gl. odbor je na seji meseca januarja sklenil zadevo preiskati predno se dovoli kaj izredne podpore. Zadevo je preiskal brat Jakob Ambrosch, katerega pismeno poročilo o tem. Se vzame na znanje. Predlagano, da se bratu Ivanoviču dovoli \$50 iz sklada izrednih podpor. Podpirano in sprejeto.

Nekaj članov društva šteje 132 v Klein, Montana, se je preselilo v Roundup, Mont., kjer obstoji drugo jednotno društvo. Člani, ki so se preselili, so odklonili prestop k društvu. šteje 114 iz razloga, ker so ostali zaposleni v Klein, dani živijo v Roundup in je po njih mnenju v slučaju ponesrečenja le društvo v Klein najbližje za priskočiti na pomoč. Prizadeti člani želijo ostati pri njih prvotnem društvu. Sklenjeno, da se gl. izvrševalni odbor ne spušta v zadevo ako ni kakšnih pritožb.

Tajnik društva šteje 58 je predložil račun v skupnem znesku \$7.65 za izdajo časa in poulično železnico za izredno obiskovanje bolnega člana. Bolniški tajnik ni odobril tega računa za izplačitev iz jednotne blaginje, opirajoč se na določbo 7. točke XXII. člena pravil.

Ker se društveni tajnik ne strinja s odredbo in tozadevnim pojasnilom bolniškega tajnika, je zadevo predložena gl. izvrševalnemu odboru v rešitev.

Sklenjeno, da se po pravilih ne more računa izplačati iz jednotne blaginje. Gl. tajniku se obenem nalaga, da pošlje bratu tajniku dr. št. 58, da je v večjih mestih mnogo slučajev, kjer se ne morejo obiskovalci poslati poulične železnice in s obiskovanjem izgubijo po več ur časa, a za take stroške križijo društva sama.

Napravila se o vprašanju, če so člani, ki so pod obzornjo, oprevedeni do ugodnosti, katere nudi jednota članom, ki se v času ko so na njih zavezo rešuje. Tolmači se, da po pravilih nastopi kazen člana, ki je kanovan valed kakšnega prestopa, s dnevnim prestopka. Ite velja za slučaj katerega zadeva se rešujejo po instancah, kajti pravila ne določajo izjema.

Brat Sitter poroča o zadevi Louis Lazar, kar je preiskal po nalogu zadnje seje gl. izvrš. odbora. Od članov društva šteje 42, kakor tudi ne članov gl. odbora slabega stila o njem. Obiskal je tudi preiskovalnega zdravnika, kateri se je o njemu povalno izrazil. Po mnenju preiskovalnega zdravnika je v dobrem zdravstvenem stanju in priporočljiv za sprejem v jednoto. Sklenjeno, da se s rojaka Louis Lazar, st. sprejme v jednoto pod pogoji v smislu zaključka zadnje seje glavnega izvrševalnega odbora.

Brat predsednik gl. poročnega odbora želi pojasniti glede plačevanja mesečne ali podpore člankom, namreč: Katere se smatra za opravičene in katere neopravičene do mesečnine ali podpore iz sklada izrednih podpor.

Predlagano, da se vse tri sprejete iniciative uveljavi s prvim januarjem 1924. Predlog podpiran in sprejet.

Brat tajnik naznanja, da je znanje, da je naša potreba v in

rednih podpor. Prejel je namreč pritožbo valed odklonjenja plačevanja mesečne nekaterih člankov iz sklada izrednih podpor. Razni gl. odborniki izrazijo tozadevna mnenja. Bratu gl. tajniku se priporoča umeljati v to svrhu listina potom katerih se bode zamoglo dobiti določnejše stanje posameznikov, ki se smatrajo opravičenim do podpore ali zalaganja mesečnina.

Is predloženih podatkov o stanju brata Sternljana je razvidno, da je opravičen do zalaganja mesečnina za njegovega sina, ki obiskuje tolo.

Brat Underwood želi pojasniti, kakal se je novemu društvu šteje 498 v Peoria, Ill., dovolilo ime "Izpod jarma", a čemur je bilo izmogoče stare društvo uveljaviti. Brat gl. tajnik pojasnjuje, da se je navedeno ime dovolilo na pojasnilo društva, da to znači, da deluje društvo za rešitev izpod kapitalističnega jarma.

Brat Underwood poroča o preiskavi pri društvu šteje 356, kjer je bila sprejeta v društvo rojakinja, ki ni pri zdravniški preiskavi rusnice izpovedala.

Zadevo sos. Marije Trinar pri društvu šteje 313 je skušal urediti, kar najbolje je mogel.

Pri društvu šteje 370 je preiskoval zadevi bratov Kalambrija in Staviča. Prvo bo rešil skupni glavni porotni odbor, a drugo se pa še ne more rešiti, ker ni znano kje se sedaj brat Stavič nahaja. Ker so se člani razšli po raznih naselbinah, se bode to društvo razpustilo.

Gl. porotni odbor je rešil zadevo brata Klobučarja, člana društva šteje 125 na podlagi predloženih podatkov. Za tem na je poročal brat Mare, kateri je zadevo preiskal na licu mesta in je drugemu mnenju kot gl. porotni odbor. Ker na ni mnenja brata Mare podporo s pridržki, je ostalo pri odloku gl. poročnega odbora.

Ker ni mogel zadevo dr. šteje 262 pismenim potom rešiti, je leto izročil bratu Žugelj v preiskavo, kateri je po njegovem mnenju zasnovljivo rešiti.

Predloženo je pismo g. Henry, zastopnika Hous of Deba v Indianapolis, Ind., kateri želi, da bi jednota ustanovo, ako mogoče materialno podpira, ali pa vsaj s agitacijo v glasilo pripomaga do vsehpa. Se vzame na znanje.

Zadevo brata Mike Louxer, člana društva šteje 49 se prepušči bratu bolniškemu tajniku v ureditev.

Poročilo o stanju bolniškega sklada za dobo od 1. julija do 30. septembra 1923.

Preostanek dne 1. julija \$ 96,109.01
Dob. mes. jul. \$45,822.40
avgusta 40,730.31
septembra 40,847.05 127,300.36

Skupaj \$223,589.37

Izdaki:
Bol. podp. ispl.:
1. julija \$39,511.99
avgusta 42,388.89
septembra 33,417.32 \$115,318.20

Ostanek dne 30. septem.
Bra 1923 \$117,366.05

Blaž Novak, taj. bol. oddelka.
Poročilo se vzame na znanje.

Brat predsednik naznanja, da je državno oskrbnitveno inozemskih lasnin (Alien Property Custodian) jednoti povrnilo v njih oskrbi ostale smrtnine, katere se jednota A. P. C. izplačala za časa svetovne vojne. Poročilo se vzame na znanje.

Čita se zapisnik prve seje in je sprejet kot čitan.

Zapisnik druge seje se sprejma s malimi popravki.

Ker je s tem dnevni red iscrpan, brat predsednik zaključuje zborovanje ob česti uri zvečer.

Vincent Cankar, gl. preds.
Blaž Novak, zapisnikar.

DOLŽNOST DRUŠTVENIH TAJNIKOV

Je, da vsak mesec sproti poročajo upravnitvni lista "Prosveta" vse spremembe nastale pri društvu: nove pristopila, umrli, člani in nazaj pristopila in odstropile člani, njih imena in naslove, ter vse spremembe naslovov članov, točno, da se lahko pravilno pošiljate vredi za list. Istotako se mora sporočiti vse spremembe za mladinski list. — Upravitelstvo.

DEL ODORI 20 delavcev drvarjev, kateri znajo delati "tajse"

železniške prage. Plaša vsak čas in sicer "tajse" 6x8 — 8 po 21c in za "tajse" 7x8 — 8 po 26c. V nekaj časih bom odprl tudi svojo žago, kjer bo dosti raznovrstnega dela in stalno. Pridite osebno ali se pa prigradite pismeno na naslov: M. Vardnak, Box 204, Heber Springs, Ark. (Adv.)

Analiza lestvice.

Ta lestvica pokazuje, da zavarovanje ni igra na slovo srečo. Pokazuje, da so premije, vplačane od članov, da se krijejo troški umrljivosti in obresti od vsake premije enake vsaj svoti, ki jo izplača jednota v posmrtninah svojem članu, dajle da so te premije, zaračunane v prvih letih skupini, višje od troškov umrljivosti, kar uveljavlja rezervni sklad, medtem ko so premije, zaračunane v kasnejših letih, nižje od troškov umrljivosti in da se jednota posluži rezervnega sklada, da zadosti svojim obveznostim. Lestvica pokazuje dalje, da se rezerva za gotovo skupino ljudi v jednoti znižuje s naraščanjem starosti zavarovancev se skupine, medtem ko rezerva za zavarovance narašča s starostjo zavarovance. Dajle, da se lahko vplačila članov v posmrtninski sklad le tedaj znižajo, ako jednota prejšnja več kot po 4% od svoje rezerve, ali če jih manj umrje pri jednoti, kot se račun, ali na račun članov, ki so se zavarovali, po nekaj letih so pa pustili jednoto. Vplačila v posmrtninski sklad se lahko le tedaj povzajo, ako umrje več članov pri jednoti, kot je zaračunano, ali če so obresti od rezerve nižje kot 4%.

Teorija o preračunu pristojbin ali premij.

Prvo leto plača vsak član svojo letno premijo ali pristojbino, seveda je sedanja vrednost dolarja, ki ga je treba plačati takoj, en dolar. Prihodnje leto plača same 2356 članov od 3381 članov v posmrtninski sklad, ker je 1923 članov to skupine umrlo v teku leta. Zaradi tega se zaznamuje možno iztirjanje premij ali pristojbin kot 2356/3381. Ta denar bo prejela jednota začetkom prih. leta. Tako je sedanja vrednost vsakega dolarja druge premije je \$61538 za jednoto. In tako naprej do 98. leta kot pokazuje lestvica umrljivosti, da vsaka zavarovana oseba umrje v 98. letu. Ko se je proračunila anuiteta ali dosmrtni dohodek enega dolarja za čas, v katerem se plačuje premija, se dividra čista posamezna premija s življenjsko anuiteto \$1 za čas, v katerem se plačuje premija, nakar se dobi čista letna premija.

Teorija rezervnega sklada.

Troški zavarovanja naraščajo s starostjo človeka, ker se riska umrljivosti povzbuje s starostjo. Kolikor bolj se človek stara, toliko bolj pada njegova delov. moč, kar povzroča, da prihaja v manj ugoden položaj, da se zavaruje, ko je zavarovanje najbolj potreben. Rezervni sklad je rezultat metode, katere se uporablja, da se plača trošek zavarovanja. On je produkt čistih letnih in meseč. premij. Po tej metodi zavarovalnega plačevanja je premija, določena v prvih letih zavarovanja, višja kot trošek umrljivosti, kar je vzrok, da je treba skrbeti za rezervo, medtem ko je premija, preračunjena za kasnejša leta zavarovalne pogodbe nižja kot trošek umrljivosti, in jednota satagadelj porabi rezervo, da krije svoje obveznosti.

Lestvica, pokazujoča razpolaganje s premijami, obresti in rezervo.

Prejšnji problem prikazuje kako se preračunijo pristojbine za vsakega posameznika. Pokazati je treba zdaj, kako učinkuje zavarovalna teorija na veliko skupino s sledečo lestvico, ki predstavlja, da se vsaka oseba v skupini 88 let starih ljudi ali da se 3381 oseb starih po 88 let, zavaruje za \$1,000 posmrtnine ali za \$3,381,000.00 posmrtnine vsa skupina.

Lestvica, pokazujoča razpolaganje s posmrtnino, obresti in rezervo za skupino 3381 oseb v starosti 88 let, zavarovanih vsake za \$1,000 na podlagi umrljivosti Narodnega bratanskega kongresa (National Fraternal Congress) s 4% obrestmi.

Brat predsednik naznanja, da je državno oskrbnitveno inozemskih lasnin (Alien Property Custodian) jednoti povrnilo v njih oskrbi ostale smrtnine, katere se jednota A. P. C. izplačala za časa svetovne vojne. Poročilo se vzame na znanje.

Čita se zapisnik prve seje in je sprejet kot čitan.

Zapisnik druge seje se sprejma s malimi popravki.

Ker je s tem dnevni red iscrpan, brat predsednik zaključuje zborovanje ob česti uri zvečer.

Vincent Cankar, gl. preds.
Blaž Novak, zapisnikar.

DOLŽNOST DRUŠTVENIH TAJNIKOV

Je, da vsak mesec sproti poročajo upravnitvni lista "Prosveta" vse spremembe nastale pri društvu: nove pristopila, umrli, člani in nazaj pristopila in odstropile člani, njih imena in naslove, ter vse spremembe naslovov članov, točno, da se lahko pravilno pošiljate vredi za list. Istotako se mora sporočiti vse spremembe za mladinski list. — Upravitelstvo.

DEL ODORI 20 delavcev drvarjev, kateri znajo delati "tajse"

železniške prage. Plaša vsak čas in sicer "tajse" 6x8 — 8 po 21c in za "tajse" 7x8 — 8 po 26c. V nekaj časih bom odprl tudi svojo žago, kjer bo dosti raznovrstnega dela in stalno. Pridite osebno ali se pa prigradite pismeno na naslov: M. Vardnak, Box 204, Heber Springs, Ark. (Adv.)

Vabilo na Jesenski Koncert

Pevo društvo "SLOVAN" v nedeljo, 4. novembra, 1923, v STANCIK-OVI DVORANI, 205 E. 115. cesti, Chicago, Ill.

Na voporuču odeluje vsi sosednji pevski društvi. Za voporuču ples in druga zabava. Za dobro potrebo bode ostavljeno.

Prilike voporuču ob 7. uri zvečer. — Vstopnina 50c. Za obilen postel se priporoča ODBOR.

Je je lahko solventna v enem skladu, kot na pr. posmrtninskem skladu, lahko je neosolventna v posmrtninskem ali bolniškem skladu. Kadar se primerja solventnost jednote ali podporne organizacije, naj se vvažuje vsi njeni skladi posebej.

ŽENITVENA PONUDBA.

Slovenka udova ali šekle v starosti 30 do 40 let, katero vsi svet poznajo se v svrhu ženitve naj piše, da se dogovorimo. Tajnost jamačena popolnoma. Pismo je nasloviti na: "SLOVENKA" 2357 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

ESTABLISHED 1871
KAUFMANNS
"THE BIG STORE"
8th AVE. SMITHFIELD & DIAMOND STS.
PITTSBURGH, PA.

Nove lubasove harmoni

Zopet je dospela ogromna zaloga HARMONIK naravnost iz LUBASA iz starega kraja, kjer se sedaj boljše in krasnejše izdelane kot se kdaj prej. Tri in štiri vrstne, dvakrat, trikrat in štirikrat uglašene, nemško ali slovensko, pridite osobno ali pa nam pišite po naš cenik.

Potem nam je dospela velika zaloga krasnih trpadno izdelanih fabriških harmonik, importirane iz Avstrije in se dobe po zelo nizkih cenah in sicer po \$5.00 in več.

 Mi razpolinjamo tudi na vse kraje, kramne "

litrne steklenice importirane iz Jugoslavije, cen	
14 litra	400
36 litra	800
Imamo tudi 60 Ribniške piščalke, stane	2 litra (štetan)

 na dan.

Stephen Stenich, Chisholm, P. S. — Kadar kupujete peti ali Medilnke, vedno najpred nake "Radium Home" peti.

**NAJVEČJA SLOVENSKA
ZLATARSKA TRGOVINA**

Frank Černe

5033 ST. CLAIR AVE. CLEVELAND, O.
Zinc, hydro, ammonium, diamantine
pretane la lavallie, verifice l. t. d.

POPRAVLJAMO: ure in druge zlatnine po nizi

PODRUŽNICA
Columbia Gramofono

in gramofonakih plošč, Slovenskih in drugih. Pročkanje
mesecna odplačila. Plašite po cenik, kateri se Vam pošlje
ali pa osebno vprašajte za cene predno drugod kupite.

Najboljše blago. Najnikije cena

Največja slovenska tiskarna v Ameri

Narodna Tiskar

2146-48-50 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

MI: tiakamo v slovenakem, hrvaškem, slovaškem, češkem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku. Naka posrebuje vica za devizne in trgovce — "PROSVETA" za tiska v naki

DENAR V STARO DOMOV

Za Jugoslavije:		Za Italije:	
100 dinar	\$ 1.00	100 lire	
1000 dinar	12.70	500 lire	
10000 dinar	123.00	1000 lire	

Iadelujene notarska dela na tuha; in stari kraj. Po
 in vzamene pozojila na pres vknitbe (Mortgage). Preda
 farme in hiše.

MLADIĆ & POLÁČEK,
 1334 West 18th Street CHICAGO

ODVETNIŠKA IN JAVNO-NOTARSKA PISARNA
F. A. BOGADEK

200-203 WALSH BUILDING.
434 DIAMOND STREET PITTSBURGH

REGALIJE ZASTAVE
in takoj vsa družinska potreba za xperno ceno in dobro
Ohranite se nam
EMIL BACHMAN, Inc.,
2107 So. Hamlin Avenue CHICAGO

Uspěch v
dneš all
na vnu

Nuga-1 one
 Preizvaja bogato rdečo kri, mo-
 čna stanovitina, tiva, šiviljenja

poleg moške in ženske.

Ce ste slabega zdravja in pri slabi modi, če se vam spominja mrzci in vaše telo mrzci, ce ste se že navadili jemati pomirjiva in harkotina crevstva, poime polskajla King-Tone, in upravičilo boite, kako hitro ce boste čutili druzgledno olaksanje! Devet desetih slovakih bolnikov, kot

[illegible][illegible]

Ujela je kranjskega muha. Noga-Tone se vrže v posteljni muck, zarne ne sdravi, laterali se dlevo! navdi. Zavi! je v samostilni sdravi, kot bi se sdravljeno, upornega okusa, upornost se jomati. Puhajoča s

provenience stali. Naga-Tone je na predaj pri volji dobrih idej in
 v naši garanciji.

KO'NAROČATE, DA PRILAGODITE TEKA KUPOVA.
 National Laboratory, 5. 22, 1616 So. Wabash Ave., Chic.

Comedix—Frasco, dobile priklone..... na bar mi postite
 oblikane Naga-Tone.

Case

Cover in Hq. of R. F. B.

Remarks

***** **Delmas** *****